

FOKUS

SPRÅKLYDSANGER MED OPPGAVER

FOKUS B BOKSTAVLØSE LYDER

LESEKURS B STAVSKRIFT

Bokstavlydsekvensen t-n med nasal uttale

Toril Karstad

NASAL T-N-SEKVENNS

Nasal t-n-lyd-vers: sang nr. 55

Tekst: Toril Karstad, melodi: trad., komp og opptak: Øyvind Åge Berg,
vokal: Christina Knudsen 7.kl., illustrasjon: Lydia Madeleine Popkema 9. kl.

Gretne barn bøter skitne garn.
Sultne menn med råte tenner
roper: «Bli ved fatning, venner!
Letner det? Hurra!
Retningen er bra!»

Talesymbol lydgruppa:

Oppgave 1: Hør på opptaket, og prøv å lære sangen.

Oppgave 2: Se på det doble talesymbolet.
Si t-n og kjenn etter uttalen.
Forklar for noen hvordan du lager lydgruppa med taleorganene.

Oppgave 3: Sett ring rundt alle tn i verset over, og si «tn».

Oppgave 4: Les sangteksten.

Strek under stum bokstav = minus lyd

Oppgave 5a: Finn lydgruppa t-n skrevet med tn.

Si lydgruppa mens du tegner ring rundt bokstavrekka tn.

bgreifædtnauvmaitntupaupøeiubjystpautnmeivdej
æjfhtnvspgtnaudgævimtntuypaufeitnstrpauæjfvhtnt
spgautdgttnaikvdauvaifekøiøubtndvejæjfvhtnspgau
dgtynvkaitntupauplptnlkøubystpdtntspgyautnbgråkvf
yeitntuøpitnubyaistnaujiaiaetnågmetnvdiejfvhtnspg
audityaubgråkvtnltupauplktneioebpautnlæågttnj
bgråkdautnmtntuvpaustpæfvhtnistnjgauyøeifædau
veimtntupaupøubaiytunstipauvtndeiajfvhtnauubi
gråaikvyeifædtnimntupauplktneioebpautnlæågttnj
vdiejpgtniljnimætnåoeaknmhjfntvøæådaubyjgklølt

Jeg fant _____ stykker.

Og den spretne reven fant ei mus under snøen!

Oppgave 6a: Skriv t-n-ord med tn.

gretne

skitne

sultne

råtne

letne

slitne

Oppgave 6b: Skriv t-n-ord med tn.

spretne

skvetne

rustne

vitne

bevitne

vitnemål

Oppgave 6c: Skriv t-n-ord med tn.

gustne

kultne

etnisk

etnisitet

rustning

slektning

Oppgave 6d: Skriv t-n-ord tn.

festning

retning

gjetning

fatning

setning

forretning

Oppgave 6e: Skriv t-n-ord med ten.

biten

foten

låten

maten

gråten

femten

Oppgave 6f: Skriv t-n-ord med tten.

nitten

atten

sytten

tretten

hatten

hyttene

Strek under stum bokstav = minus lyd

Oppgave 7a: Skriv t-n-ord i stavskrift.

gretne

skitne

sultne

råtne

letne

slitne

Oppgave 7b: Skriv t-n-ord i stavskrift.

spiretne

skvettne

rustne

vitne

bevitne

vitnemål

Oppgave 7c: Skriv t-n-ord i stavskrift.

gustne

kultne

etnisk

etnisitet

rustning

slektning

Oppgave 7d: Skriv t-n-ord i stavskrift.

festning

retning

gjetning

fatning

setning

forretning

Oppgave 7e: Skriv t-en-ord i stavskrift.

biten

foten

laten

maten

gråten

femten

Oppgave 7f: Skriv tt-en-ord i stavskrift.

nitten

atten

sytten

tretten

hatten

hyttene

Oppgave 8: Dele i stavelser og telle språklyder i t-n-vers.

- Sett prikk under alle vokaler og strek under diftongene. Hver prikk eller strek markerer en stavelse.
- Tegn stavelsebuer under hvert ord.
- Skriv antall **språklyder**, rett over hvert ord. Eksempel: Ordet *barn* har fire bokstaver, men bare tre språklyder, for rn er én lyd. Ordet *skitne* har 6 bokstaver, men bare fem språklyder, for sk er én lyd.

NB: Antall språklyder i ordene varierer med dialekt. Hvis du er vestlending eller sørlending, sier du antagelig r-en i ord med rn. Da må du streke over tallet over ordet *barn* og skrive ditt eget antall. I andre ord med rn må du også skrive et større tall enn østlendinger, trøndere og nordlendinger.

⁶ Gr~~e~~tne ³ b~~a~~rn

bøter skitne garn.

Sultne menn med

råtne tenner

roper: «Bli ved

fatning, venner!

Letner det? Hurra!

Retningen er bra!»

Oppgave 9a: Les ord med t-n skrevet med tn.

1

råtne
sultne
letne
gustne
vitne
kultne
tetne
spretne

2

skitne
gretne
etnisk
etnisitet
vitnemål
bevitne
skvetne
rustne

3 -tning

gjetning
brytning
retning
slektning
setning
letning
avsetning
forråtnelse

4 -tning

forretning
metning
beretning
unnsetning
tetning
fatning
befestning
besetning

Se den spretne laksen!

Se den rustne bilen!

Her skjer forråtning!

Besetning = mannskap
Alle har på redningsvestene!

Oppgave 9b: Les ord med t-n skrevet med ten / tten.

1 ten

fristen
noten
rasten
listene
forresten
røsten
foten
låten
vesten

2 ten

festen
hosten
fristende
rusten
nøstene
båten
poten
maten
presten

3 ten

osten
soten
midten
gråten
/ç/ kysten
/ç/ kistene
/å/ frosten
/å/ posten
/å/ trosten

4 tten

natten
hettene
hatten
lampetten
rattene
mettende
hyttene
spretten
smørklatten

Rawpixel.com

Charles Dessalines D'Orbigny, Rawpixel

Rawpixel.com

Strek under stum bokstav = minus lyd

Oppgave 9c: Les ord med t-n skrevet med ten / tten.

1 ten

femten
jakten
mastten
bustten
restten
kostten
gjestten
utten
uttenfor
litten
trakten
vekten
plastten
multtene

2 ten

hestten
jenttene
tastten
nisttene
testten
rotten
lystten
uttennat
puttene
bitten
ruttene
makten
utsiktten
høstten

3 ten

nestten
Østten
Vestten
ristten
pustten
blestten
lastten
sistten
pultten
statten
plattene
ansikttene
grøtten
fakttene

4 tten

trettten
brettten
attten
kattten
nittten
mattten
rettten
netttene
ballettten
bukettten
rettten
guttten
føtttene
sølepyttten

Oppgave 10: Fullfør fortellingen.

Ta en titt på bildet på side 2. Les innledningen på historien, og fullfør fortellingen. Velg ut minst fire ord fra oppgave 9, og flett dem inn i historien. Lag overskrift.

Fiskebåtten forlot Utne i morgten. Barna og de voksne fiskerne er slitne og gustne i ansiktten. De har vært vitne til at tåka tetnet fullstendig. Ei stund trodde de at dett holdt på å letne, men nå står tåka som en vegg rundt dem. Båtten kjører rundt på måfå. De aner ikke retningen og er redde for å forlise. Ikke har de smakt matbitten på mange timer, heller. Alle er gretne og redde. Styrmann Vatne sukker tungt.

Strek under stum bokstav = minus lyd.

Oppgave 11: Klipp ut en setning, del opp i ord og pusle. Klipp i bokstaver og pusle sammen. Skriv teksten på konvolutt, og putt brikkene i konvoluttet.

Gretne barn
bøter skitne
garn. Sultne

menn med råtne
tenner roper:

«Bli ved fatning,
venner! Letner

det? Hurra!

Retningen
er bra!»

Øyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 12: Skriv t-n-verset med stavskrift.
Se etter forskriften.

Gretne barn bøter skitne garn.
Sultne menn med ed råtne tenner
roper: «Bli ved ed fatning, venner!
Letner det ed? Hurra!
Retningen er bra!»

Oppgave 13a: Løs rebusen. Bytt ut talesymboler og store bokstaver med små bokstaver. Les setningen.

NB: To ruter under talesymbolet betyr dobbel konsonant. Dobbelt rute betyr bokstavsgruppe.
Alle setninger og navn skal starte med stor bokstav. Sett riktig tegn til slutt.

1 I-lyd Å-lyd Stum G

↻	E	↻	A	↻	↻	U	↻	↻	E	<u>OG</u>	↻	↻	E	↻	↻	E	.
										o	g						

2 Å-lyd Stum G

↻	E	↻	Å	↻		↻	↻	E	<u>OG</u>	↻	U	↻	↻	E	↻	Ø	↻	!
									o	g								

3 Stum T

↻		↻	E	↻		↻	↻	E	↻	A	↻	↻	E	<u>T</u>	↻	E	↻	↻	E	↻	.	
														t								

4 Æ-lyd Å-lyd Stum G

↻	U	↻	<u>E</u>	↻	↻	↻	↻	E	↻	↻	E	<u>OG</u>	↻	↻	E	↻	↻	E	↻	.	
			e									o	g								

5 Stum E Å-lyd Stum E

↻	O	↻	A	↻	↻	Å	↻	↻	Å	↻	E	↻	<u>O</u>	↻	↻	A	↻	E	↻	.	
													o								

6 Stum E Stum D ç-lyd Stum E Æ-lyd

↻	Y	↻	E	↻	E	↻	E	<u>D</u>	↻	Y	↻	↻	E	↻	<u>E</u>	↻	↻	↻	↻	A	.
								d							e						

Feit O har å-lyd, feit E har æ-lyd, feit K har ç-lyd. Strek under stum bokstav = minus lyd.

Oppgave 13b: Løs rebusen. Bytt ut talesymboler og store bokstaver med små bokstaver. Les setningen.

NB: To ruter under talesymbolet betyr dobbel konsonant. Dobbelt rute betyr bokstavgruppe.
Alle setninger og navn skal starte med stor bokstav. Sett riktig tegn til slutt.

1

		Stum E										Å-lyd		Stum E					
Ø	Å	E	Å	Å	E	Å	Ø	E	Å	Å	E	Å	Ø	O	Å	Å	E	Å	.

2

Stum E					Stum E					ØY-diftong						
Ø	A	Å	Å	E	Å	O	Å	E	Ø	Å	E	Å	Ø	G	Ø	.

3

Stum E					Stum E					Stum E							
Ø	A	Å	Å	E	Ø	Å	Å	E	Å	Å	A	Å	I	Å	E	Å	.

4

Stum E					Stum E														
Å	Å	A	Å	E	Ø	A	Å	Å	Å	E	Å	I	Å	A	Å	E	Å	.	

5

Stum E					Stum E											
Ø	U	Å	Å	E	Å	Å	A	Å	Å	Å	E	Å	Å	E	Å	.

6

Stum E					Å-lyd					Stum E									
Ø	U	Å	Å	E	Å	E	Å	Å	Å	E	Å	O	Ø	Ø	Å	Å	E	Å	.
												O							

Feit O har å-lyd. Strek under stum bokstav = minus lyd.

Oppgave 14: Fyll inn det som mangler i verset, uten å se etter teksten.

Gr _____ barn bø _____

Sk _____ garn.

Sul _____ menn

med _____ tenn _____

roper: «B _____ ved

_____ ng, venner!

Le _____ det? Hurra!

_____ ingen er bra!»

Oppgave 15: Del sangteksten i ord med loddrette linjer.

GRETNE|BARNBØTERS|KITNEGARN.

SULTN|MENN|MED|RÅT|NET|TENNER

ROPER|BLIVED|FATNING|VENNER!

LETNER|DET?|HURRA!

RETNINGEN|ER|BRA!

Oppgave 16a: Les rim med lydgruppa t-n skrevet med tn og tten.

Ole Vatne rimer: skvetne – gretne – spretne – tetne – letne

Liv Vatn rimer: setning – retning – metning – gjetning – beretning – forretning

Per Utne rimer: natten – katten – hatten – klatten – skatten – ditten og datten

Illustrasjoner: Øyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 16b: Les rim med lydgruppa t-n skrevet med lten.

Leif Rusten rimer: pulten – dulten – sulten – multen – kulten

Karsten rimer: jentene – rentene – skrentene – studentene – dirigentene

Kirsten rimer: maten – praten – staten – granaten – salaten – undulaten

Odd Bråten rimer: boten – noten – soten – roten – foten – poten – kvoten

Kristen rimer: festen – hesten – pesten – resten – blesten – testen – vesten

Pål Tveiten rimer: fristene – kistene – nistene – bristene – listene – gnistene

Esten rimer: måten – gåten – såten – flåten – gråten – låten – båten – bråten

Henry Hintermeister, Heritage Auctions,
Wikimedia Commons, public

Oppgave 17a: Del rimramsene i ord med loddrette linjer.

Esten|rimer|gjetning|setning|retning|metning|forretning

Kirsten|rimer|hatten|kattennatten|klattens|katten|matten

Kristen|Vatner|rimer|gretnes|kvetnes|pretnet|etnetne

Øyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 17b: Del rimramsene i ord med loddrette linjer.

Leif|Rusten|rimerpultendultensultenmultenkulten
Kirstenrimermatenpratenstatengranatensalaten
Karstenrimerjentenerenteneskrentenestudentene

Tveitenrimerfristenekistenenistenelistenegnistene
Bråtenrimerbotennotensotenrotenfotenpotenkvoten
Kristenrimerfestenhestenrestenprestantestenvesten
Estenrimerbåtengåtenmåtensåtenflåtengråtenlåten

© Oyvind Martinsen © Fokus

Illustrasjoner: Oyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 18a: Bøy substantivene i t-n-verset.

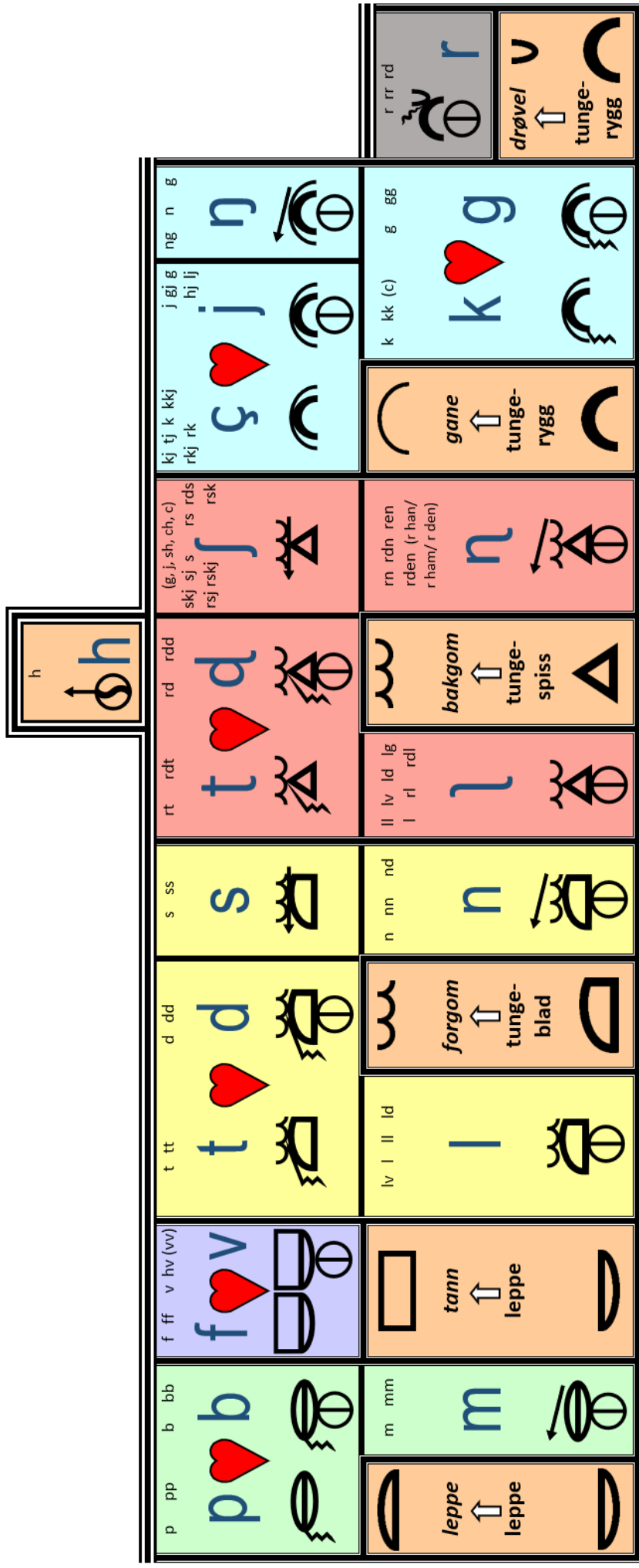
Ubestemt form entall (en, ei, et)	Bestemt form entall (den, det)	Ubestemt form flertall (flere)	Bestemt form flertall (de)
		barn	
		garn	
		menn	
		tenner	
		venner	
	retningen		

Oppgave 18b: Bøy verbene i t-n-verset.

Å skje	Det skjer nå	Det skjedde	Det har skjedd	Det hadde skjedd
<i>Infinitiv</i>	<i>Presens</i>	<i>Preteritum</i>	<i>Perfektum</i>	<i>Preteritum perfektum</i>
	bøter			
	roper			
	letner			
	er			

Språklydhus på oslomål inkludert skarre-r og bokstavløse lyder

Vokaler: a^{e1} a ad av e^{e2} e ed et i id ig i^o o u u od u^y y æ æe ø øø å å o

Diftonger: ei ei eg eig au au aug aud auve u øy øg øi ai ai ay aj åi åy oi oi

Fokus © Toril Karstad Kreativ Læring

Hjerte symboliserer stemt/ustemt-par. Døra angir artikulasjonssted, der nedre artikulator er aktiv og derfor nevnes først (leppe mot tann). Bokstaver og bokstavgrupper i liten skrift forteller om språklydens skrivemåter, der stumme bokstaver regnes som del av grafemet.